

נייר עמדה בנושא העדפת תוצרת הארץ

מבוא

בעת האחרונה, הכריז יו"ר שדולת "תעשייה כחול לבן", חבר הכנסת איתן ברושי, יחד עם שאר חברי השדולה, חברת הכנסת איילת נחמיאס-ורבין, חברת הכנסת מירב בן ארי, וחבר הכנסת עופר שלח, שחברי השדולה יפעלו להרחבת החוק להעדפת תוצרת הארץ, שיכלול עוד מיזמים הממומנים בכספי הציבור. מטרת נייר עמדה זה לבחון את נקודת המבט היהודית בשאלת העדפת תוצרת הארץ במכרזים.

המבט היהודי

רבני "צהר" תומכים בהרחבת החוק להעדפת תוצרת הארץ, בהתאם לנקודת המבט היהודית, מן הסיבות הבאות:

- 1. תמיכה בתעשיינים הישראליים:** על פי ההלכה, חובה על כל אדם מישראל לתמוך בתעשיינים הישראליים על ידי קנייה מהם אף כשהתוצרת שלהם יקרה יותר מתוצרת זרה.¹ יחד עם זאת, אם מחיר התוצרת שלהם מופקע או יקר יותר מתוצרת זרה ביותר מ-20%, אין חובה להעדיף את התוצרת הישראלית.² משום כך, ההצעה להרחיב את ההעדפה במכרזים מתאימה למגמה המשתקפת במקורות היהודיים בעניין זה.
- 2. חיזוק יישוב ארץ ישראל:** תמיכה בתעשייה הישראלית מחזקת לא רק את התעשיינים, אלא גם את החברה הישראלית כולה, וממילא תורמת ליישוב ארץ ישראל.³ משום כך, ראוי להרחיב את העדפת המוצרים של התעשייה הישראלית במכרזים המתפרסמים בארץ כדי לתמוך בה.
- 3. צדקה:** על פי ההלכה, הדרך המעולה ביותר לתת צדקה היא לסייע לזולת להתפרנס בכבוד מיגיע כפיו וליהנות מעמל ידיו מבלי להצטרך למתנת אחרים.⁴ כמו כן, סדר הקדימות למתן צדקה על פי ההלכה הוא "עניי עירך קודמין". כלומר חובה לתמוך קודם בתעשייה המקומית.⁵ על פי הכללים האלו, התמיכה בתוצרת הארץ היא הדרך המעולה ביותר לתת צדקה, משום שהיא מסייעת ליצירת מקומות תעסוקה חדשים ומאפשרת לאנשים רבים יותר להתפרנס מיגיע כפיהם.

¹ לחובה זו, ראה: ויקרא כה, יד; רש"י על אתר על פי ספרא בהר ג, ג. בעניין החובה לתמוך בתוצרת הישראלית גם כשיש פער במחירים, ראה: שו"ת הרמ"א, סימן י; שו"ת תשב"ץ, חלק ג, סימן קנא; מנחת יצחק, חלק ג, סימן קכט; משפט עוזיאל, חלק ד, חושן משפט, סימן מד.

² ראה: שו"ת נחלת שבעה, לרבי שמואל ב"ר דוד משה הלוי סג"ל (מזריטש 1625-1681), סימן נה, המשווה את העניין הזה להלכות אונאה, המבטלות מקח של מוצר שמחירו יקר ב-20% ממוצר דומה.

³ ראה הרב גורן, משנת המדינה, עמ' 85-90.

⁴ משנה תורה לרמב"ם, הלכות מתנות עניים, פרק י, הלכה ז.

⁵ משנה תורה לרמב"ם, הלכות מתנות עניים, פרק ז, הלכה יג.